

YARPUZ

Edebiyat Dergisi

Yıl: 3 Sayı: 36

Şubat 2022

ISSN: 2687-2307

Fotoğraf/ Mehmet GÖREN

M. Nihat MALKOÇ ★ İlker GÜLBAHAR ★ Ercan SAĞLAM ★ Selim ERDOĞAN ★ Gülçin Yağmur AKBULUT
Filiz Kalkışım ÇOLAK ★ Harun ÇİTİL ★ Hasan SONGÜR ★ Ali Rıfat ARKU ★ Haşim KALENDER
Ebubekir KAYA ★ Bengül ALKAN ★ Hızır İrfan ÖNDER ★ Ümit PARSIL ★ Hüseyin Burak US
Sebahattin KARADAŞ ★ Heybet AKDOĞAN ★ Rıdvan YILDIZ ★ Cemal KARSAVAN ★ Mehmet OSMANOĞLU

YARPUZ

Edebiyat Dergisi

Sahibi

Halil DEMİR

Yazı İşleri Müdürü

Halil DEMİR

Editör

İlker GÜLBAHAR

Yayın Kurulu

Mehmet OSMANOĞLU

Haşim KALENDER

Mehmet GÖREN

Son Okuma

Mehmet OSMANOĞLU

Kapak Fotoğrafı: Mehmet GÖREN

Yazışma ve Gönderi Adresi

Kale Mahallesi Elçibey Caddesi
Arma Market Yanı Kat:1 No: 24/B
Afşin/Kahramanmaraş

yarpuzedebyatdergisi@gmail.com

Yarpuz Web:

www.yarpuzedebyatdergisi.com

Facebook: Yarpuz Edebiyat Dergisi

Instagram: yarpuzedebyatdergisi

Yayın Türü: Süreli Yayın

ISSN : 2687-2307 Aylık (e-Dergi)

Yıl: 3 Sayı: 36 (Şubat 2022)

İletişim Tel: 0541 629 94 66

Eserlerin hukukî sorumluluğu yazarlarına aittir.
Yarpuz Edebiyat Dergisi'nden yapılan alıntılarda
kaynak gösterilmesi zorunludur.

* * *

Yarpuz Edebiyat Dergisi

Afşin Merkez Yayın Grubu

tarafından çıkarılmaktadır.

OTUZ ALTINCI YARPUZ

Geleneğimizde şiirimizi daha da albenili hale getiren söz (cinas, aliterasyon vb.) ve anlam (tenasüp, tevriye, tecahülûarif, hüsnütalil vb.) sanatlarının bulunduğunu elbette biliriz. Bu sanatlardan özellikle hüsnütalile (güzel nedenleme) dikkatlerinizi çekmek istiyoruz.

Yahya Kemal'in "Renk aldı özge ateşimizden şerab ü gül / Peymane söylesün bunu gülzar söylesün" dizelerindeki güzel nedenleme, ifade edişin ötesinde anlamsal açıdan iki dizeyi bambaşka bir boyuta taşıyor. Şarabın ve gülün doğal hali kırmızı iken Yahya Kemal'in kırmızılığın nedenini gül ve şarabın kendi içlerindeki ateşe bağlayarak ifade etmesi dizeleri daha bir anlamsal estetiğe taşıyor.

Yine Yahya Kemal'den alınan şu iki dizedeki güzel nedenlemeye bakar mısınız? "Yeni bir ülkede yem vermek için atlarına / Nice bin atlı kapılmıştı fetih rüzgârına.

Fuzulî'nin "Hâk-i pâine yetem der ömrlerdir muttasıl / Başını taştan taş a urup gezer âvâre su" beytinde de bambaşka bir anlam inceline durmuyor mu hüsnütalil?

Ya Nef'î'nin şu beytine ne demeli: Kadrini bilmeyenler alır eline / Onun için eğri biter menekşe. Yaratılış gereği zaten boynunu eğri olan menekşedeki boyun eğriliğinin nedenini kıymet bilmeyenlerin eline almasına bağlanması ne kadar da ince bir düşündür.

Ya Faruk Nafiz'in Çoban Çeşmesi'nde geçen şu iki dize: Ateşten kızaran bir gül arar da / Gezer bağdan bağa çoban çeşmesi.

Son örneğimiz de şairlerin sultanından olsun: "Seni seyr etmek için reh-güzer-i gülşende / İki canibde durur serv-i hırâmân saf saf." Diyor ki Bâkî ; Nazla salınan serviler, gül bahçesinin yolunda seni seyretmek için iki yanda saf saf dururlar.

Gerek divan gerekse halk şiirinde sık sık başvurulan sanatlardan olsa da nedendir 1980 sonrası şiirimizde kullanımı epey azalmış gibi duruyor. Günümüz şairlerinin güzel nedenlemeyi şiirlerinde kullanmaları şiire olan vefalarını gösterebilmeleri açısından son derece önemlidir.

Yarpuz'un otuz altıncı sayısına "M.Nihat Malkoç, Ercan Sağlam, Selim Erdoğan, Gülçin Yağmur Akbulut, Filiz Kalkışım Çolak, Ali Rıfat Arkı, Hızır İrfan Önder, Hüseyin Burak Us, Sebahattin Karadaş, Heybet Akdoğan, Rıdvan Yıldız, Cemal Karasavan, Mehmet Osmanoğlu şiirleriyle yüreklerini verdiler. İlker Gülbahar, sıradışı bir hikâye ile Harun Çitil ve Haşim Kalender anı-hikâye ile Bengül Alkan toplumcu yaklaşımlı bir hikâye ile katkıda bulundular. Hasan Songür, hayatın içindeki düşünsel gündeme; Ebubekir Kaya, denemesinde yolun sonuna değindi. Ümit Parsıl, görsel algılama üzerine yazdı.

Yeni sayılarda buluşmak ümidi ile ...

Yarpuz Edebiyat Dergisi

M.Nihat MALKOÇ

KANLI ŞUBAT GECESİ*“her dem yeni doğarız/bizden kim usanası”*

tarihler yirmi altı şubatı gösterirken
 paslı bir kılıç geceyi ikiye böldü orta yerinden
 kumpas kurdular can(an)lara vehimlerin gölgesinde
 şafağın gözyaşları buz tuttu bir şubat yalnızlığında
 esaretin aynasına düştü yetimlerin hıçkırıkları

tarihler yirmi altı şubatı gösterirken
 bahtı kara, bağı yara hocalı'da kurşuna dizildi civanlar
 gökler yas tuttu kanla sulanan boynu bükük karanfillere
 bir cinnet ertesi kanla yazıldı yürekleri burkan ağıtlar
 isyan karası yüzler topladı nazarlarını umudun şafağından

tarihler yirmi altı şubatı gösterirken
 ak kanatlı turnalar sonsuza kanatlandı gönül göğünden
 çarmıha gerdiler hiç yaşanmamış, bakir düşleri
 ak bulutlar kefen oldu gül yüzlü mehmetlere
 bir (g)öç vakti gönlün yıldı atları dörtlüğe sürgün

tarihler yirmi altı şubatı gösterirken
 yiğitlerin kaydını düştüler eski zaman defterlerinden
 yürekleri kuşattı bir hüznün bestesinin nihavent nağmeleri
 sabahın âhı tuttu gecenin zifiri karanlığına
 darmadağın şimdi zamanın heybesinde biriken hatıralar

tarihler yirmi altı şubatı gösterirken
 taş kesildi insafın göklere sığmayan gümüş kanatları
 bembeyaz güvercinlere dadandı leş kargaları
 huzurun ışığını perdeledi karanlık gölgeler
 dualar şahit tutuldu bedeli cennet olan acılara

tarihler yirmi altı şubatı gösterirken
 ölüm kustu motorize piyade alayı salya sümük
 bulutlar kanlı gözyaşı döktü dönmeyecek yolculara
 güneşi çalındı körpe sabilerin kahr nöbetlerinde
 defterleri dürüldü bir musalla yalnızlığında

tarihler yirmi altı şubatı gösterirken
 bulutlandı karabağ'ın gök mavisi gözleri
 bıçkınlar tayfası kan kustu nefretin kirli ağzından
 gecenin kanayan yerinde darağacına asıldı me(r)h(a)met
 yaşanmamış yıllar öğütüldü hüznün taş değirmeninde

İlker GÜLBAHAR

ŞADIRVAN HİKÂYESİNİN BAŞKİŞİLERİ

Hayır, onunki ihmal değildi. Öyküyü yazmak için en uygun zamanı bekliyordu. Çünkü prematüre bir öyküyü kuvöze alıp yaşatmaya çalışmak gereğinden fazla zahmetliydi. Kişilerin öyküdeki yerlerine alışması, yaşam halkalarının olgunlaşması gerekliydi. Şadırvan yıkıldıktan sonra çınarın önceki halini hayal ederek öyküyü yazmak çok zor olacaktı. Öykü binasındaki her bir taş yerli yerine gelmemiş olsa mesela; sekiz on yaşlarındaki - bir kız, bir erkek - Suriyeli iki çocuğun mendil satmak için sehpalara gelip vatansızlıklarını, sahipsizliklerini, kim-

Beklemeliydi, beklemek zorundaydı; çünkü öykü vaktisiz doğsa...

Çay ocağında çay içip vakit geçiren hem de tespih satan, adını bile bilmediği ihtiyar delikanlının, içinde tespihlerle ilgili türlü türlü hikâyeler biriktirdiği aklının ucundan bile geçmeyecekti.

Tuğla ile yapılmış üç kameriyenin otantik duruşunu ve dört basamakla birbirinden ayrılmış iki bölümlü şadırvanın yüksekte kalan kısmının camlı halinin tüm güzellikleri gölgelediğini de fark etmeyecekti. Bir başka çay

sesizliklerini boyun bükme masumluğuna yüklemeleri boşlukta kalacaktı. Taburelerde oturup çaylarını içen ve her biri farklı dünyalara ait müşterilerin bu iki Suriyeli çocuğu hiçbir şekilde umursamamaları da bir anlam ifade etmeyecekti. Bu yüzden öykünün olgunlaşmasını beklemek daha doğrudu ama bu kararı yanlış çıktı. Çünkü yıkım ekibi öykünün yazılmasını beklemedi. Yıkıma erken başladı. Bulanık bir toz bulutu kapladı çarşını. Kolonlara süs amaçlı yapılandırılmış dekoratif tuğlalar, birbiri üzerine yığılırken pof diye sesler çıkardı. Sanki bu sesler şadırvanda fısıltıyla dertlerini paylaşanların sırlarının, hislerinin sesleriydi.

ocağına oturmasa şadırvanda içtiği çayın daha berrak, daha lezzetli, daha keyif verici olduğundan da haberi olmayacaktı.

Hele de şadırvanın güney cephesindeki et lokantasının duvarına sırtını dayamış, sarı ve beyaz makaronlara özenle tütün dolduran ablak yüzlü, esmer beyazı tütüncüyü de hatırlamayacaktı. Hikâye içine hikâye ararken kravatlı kasabın dükkânının önünde, sokak lambasının dibini koklayan sokak köpekleri ise aklına hiç gelmeyecekti.

Cam bölmeli kısım ve çayın yapıldığı derme çatma yapı yıkılınca leylek yuvasına benzemişti şadırvan. Çar-

şıyı günde üç dört kez turlayan ve çoğunluğu emekli olan kuru kalabalığın yaptığı ilk iş, güneş kendini gösterir göstermez - kış bile olsa - alçak sandalyelere veya taburelere oturmak ve çevreyi kaygısız edalarla izlemektir. İşte onların bu görüntüsünü, güneyden yuvasına dönmüş leyleklerin yuvadan etrafı kolaçan etmelerindeki şaşkınlık haline benzetmesini de hatırlamayacaktı.

Şadırvanın çevresindeki çınar ağacının öyküsünü daha fazla zaman geçmeden mutlaka yazmalıydı. Yazmazsa bu küçük Anadolu şehri, insan ömrünün akışından geriye bırakacağı bir değerden mahrum kalacaktı. Belki bu çok önemli değildi ama şadırvanın ve yaralı çınar ağacının önemini anlayan mutlaka birileri çıkacak ve “İyi ki böyle bir öykü yazılmış, o dönemlere ait içimdeki karanlık mağaralar aydınlandı.” diyecekti. İşte bu önemliydi.

Şadırvanda konuşulmayan hiçbir konu kalmamıştı. Acaba bu yüzden mi miadını doldurmuştu. Daha önceleri halk için farklı hizmetler amacıyla kullanılmış bu mekâna milletin parkı yakışır mıydı? Merak konusu buydu. Herkesin bir fikri vardı ama hiç kimse söylediklerinin eyleme dönüşmesi için hiçbir girişimde bulunmuyordu. Belki büyük çoğunluk “Şadırvan sayesinde üç dört ailenin evine ekmek gidiyor.” diyordu. Sorun da buydu zaten. Yalnızca diyordu.

Şehrin tam da göbeğindeydi Şadırvan. Eski bir minarenin görüş alanındaydı. Küçüktü ama şehirdeki hemen herkesin uğrak mekânıydı. Şu bir gerçektir ki buradaki şiir sohbetleri, define avcılarının gizli konuşmaları, sevdiğine açılmamış müzmin âşıkların fısıltılı seslenişleri üç kameriye de yıkılınca toprakların altında kalacaktı. Öyle de oldu. Şadırvan Çayevinde konuşulanların hepsi kolonların altına gömüldü. Burada yapılan o doyumsuz sohbetlerin tekrar hortlamasından endişe mi ediliyordu ki şadırvanın yıkıldığı yerin üstüne bir de beton döktüler. Betonun üstüne parlatılmış mermerler ve en nihayetinde bir de kuş havuzu kondurdular.

Başka yerde de dertleşirdi insanlar, başka çay ocaklarında, başka ağaçların gölgeliklerinde başka parklarda, belki başka köşe başlarında. İnsanı üzen, derinden etkileyen bu değildi. Yıkım sırasında şadırvandaki iki çınar ağacının gövdesinde oluşan kepçenin darbe izleri, görebilen gözler için en üzücü olandı. Şadırvan yıkılmasa çınar ağacının hikayesi de yazılmayacaktı. Şadırvanın harabeye dönmesi insanın içini kanatan en büyük yıkımdı.

Kepçe, şadırvanın yarım duvarlarını, parke taşı görüntüsü verilmiş kolonlarını devirirken o iki çınarın gövdesini zedelemişti. Zedelemekten de öte bir şeydi aslında. Hele de caddeye bakan ve kaldırımın hemen dibindeki küçük çınarın birkaç yerinde derin yaralar açmıştı. Beyaz bir sıvı aktı çınarın gövdesinden. Duru, berrak, pırıltılı bir sıvı. Gözyaşından başka bir şey olamazdı bu. Yoldan geçen birkaç kişi göğsünde hissetti çınar ağacının acısını.

Mahir, çarşıya her çıkışında bu iki çınar ağacındaki yaranın durumunu görmek için şadırvandan kalan harabeliğe uğradı. Küçük çınarın gövdesinde açılmış yaranın

kapanması iki ayı buldu. Kendisinden başka çarşı esnafından birileri de “Oh be, kurtuldu çınar ağacı! demiş miydi? Yoksa çınarın derin yarası kimsenin umurunda olmamış mıydı, bu belli değildi. Ona göre canlı olan her şey insan gibi olmasa bile acı çeker, üzülür, sevinirdi. Küçük çınar ağacı da çok acı çekmişti.

Elini çınarın gövdesinde gezdirdi Mahir. Ensesinden boynuna ılık; hayır, daha çok serin bir ferahlığın dolduğunu hissetti. Çınar ağacı kurtulmuştu. Yarası kapanmış, iyileşmişti. Tıpkı insanlarda olduğu gibi yara iyileşmişti ama çınarın gövdesinde izi kalmıştı. Olsun, dedi, bu da iyi bir şey. Sevindi. Sırtını dönüp gitmek üzereyken elinde çekiç ve çiviyle çınar ağacına yönelen birini gördü. Çarşı esnafından biriydi bu. İşte, dedi Mahir: “Hikayemin içine aradığım hikaye. Aylardır aradığım hikaye bu.” Bacakları çelimsiz, koca kafalı tıknaz esnaf, tam da çınardaki yara izinin olduğu yere çivi çakmak istiyordu. Elinde, sac üzerine siyah yazıların bulunduğu minik bir reklam tabelası vardı. Şehrin iri kıyım meczubuyla tartışmaya başladılar. Meczup çınara çivi çaktırmamakta kararlıydı. Vücudunu tıknaz esnafa siperledi. Yoldan gelip geçenlerden de birkaç kişi olaya dahil oldu. “Yahu, Allah’ın garibiyle ne uğraşıyorsun, yazıktır.” dediler. Esnaf, sonunda pes etti. Meczup, çınar ağacının dibine oturdu, elini kulağına aldı ve bir türkü mırıldanmaya başladı. Meczubun bu türküsü, çınar ağacının dallarına dokundu, yapraklarını kımıldattı. Yıkımdan sonra çınar ağaçlarını terk eden serçeler geri döndü. Çınarın dallarında ötmeye başladı. Çınarın yaprakları güneş ışığının da etkisiyle yaldır yaldır etti. Yapraklardaki parlaklığı, canlılığı, neşeyi, tazeliği bir Mahir bir de meczup gördü. Meczup da Mahir de anladılar ki şadırvandaki çınar ağacının öyküsünü yıllar sonra okuyanlar ve şu düşünceye varanlar da bu sırra erebilecekti: Yaralı çınar ağacı, Şadırvan Çayevinde konuşulan her ne varsa kökleriyle tüm bedenine çekecek, burada yaşanmış tüm insani duyguları, hayalleri, sevinçleri, hüznleri dallarında ve yapraklarında yıllar sonrasına taşıyacak. Her rüzgâr esişinde yapraklarındaki hışırtılar ile altında oturanlara şadırvanın hüznünlü yıkılış hikâyesini mırıldanacak. Hikâyelerin başkışileri mendil satan, boynu bükük Suriyeli iki çocuk olacak; tespih satan seyyar satıcı olacak; makaronlara tütün dolduran ablak yüzlü, esmer beyaz tütüncü olacak; yaralı çınar ağacına canı yanmasın diye çivi çaktırmayan meczup olacak. Hikâyelerin başkışileri, yıllar sonra şadırvanın hikâyesini yaralı çınar ağacının yapraklarından duyabilen yürek kulağı hassas, günlünü kuşlara ufalayan insanlar olacak.

Ercan SAĞLAM

YIPRANMA PAYI

yüzden geriye doğru, birer ikişer üçer
hızımı alamadım ha bire sayıyorum
öyle bir kar yağmış ki hayatım üzerine
bilmiyorum n'olacak, kaydıkça kayıyorum

yüzden geriye doğru, arada bir yüreğim
dengeyi tutturamaz, kabardıkça kabarır
kızarır sona doğru şakacı yanaklarım
orada bir es verip en son noktaya varır

yüzden geriye doğru, baktım yavaşlıyorum
birden gaza yüklenip süratimi artırdım
çarpmak üzereyken müstehcen sayılarla
ani bir manevrayla dümeni sağa kırdım

yüzden geriye doğru takatim kesiliyor
gözlerim kararıyor, çekilmez oluyorum
beynimde karekökler, astronomik rakamlar
onları ayarımla oynarken buluyorum

yüzden geriye doğru saymaksa benim işim
siz de boş boş durmayın, geriye doğru sayın
bir yeriniz eksilmez, umsuluk olmazsınız
yahut böyle kör topal karın üstünde kayın

yüzden geriye doğru arada bir duraklar
ardımdan geliyor mu kimse, diye bakarım
toplarım, çıkarırım; semboller beni bulur
göz ucuyla gülümser ve temenna çıkarım

yüzden geriye doğru cismimi hatırladım
meğerki yokmuş benim sayılarla hiç işim
merak ettim nerede, hangi doğal sayılar
karşıma dikilecek, pür dikkat beklemişim

yüzden geriye doğru sayıları tükettim
artık bana hiç kimse yüzsüz diyemeyecek
kimse tutup almasın o narin elleriyle
yürürken kaldırımda kötü kokulu böcek

Selim ERDOĞAN

HAK İLE YEKSAN

Bir soluk dünya mıydı, bir solukluk dünya mı
Renk katmadı dikilen ağaçlar kabristana
Hayali gerçek miydi, yok sahici rüya mı
Bir hana meftun olduk varmadık başka hana

Kaderin yolu muydu alınlarda çizgiler
Ölüm nihai son mu ebedi uyanış mı
Neden hep yarım kaldı dudaklarda ezgiler
Zaman elde bir miydi, değilse aldanış mı

Yaprak toprak olur da adem toprak olmaz mı
Kapılanlar rüzgara o kadar suçlu mudur
Hiç olacak akılda bir hakikat kalmaz mı
Yalanı talan eden gerçek çok güçlü müdür

Salıversem berduşça anlamı uzaklara
Benliğe hükmedecek manasızlığı bulsam
Her kurtuluştaki düşsem en ilkel tuzaklara
Varlığın yok ettiği yokluğa katık olsam.

Gülçin Yağmur AKBULUT

HAYATIN DEĞİRMİ SOFRASI

kâğıt helva tadında
ertelenmiş umutlar toplanam
hayatın değirmi sofrasından
ustaca maviye boyasam
bütün siyahi yeryüzü sokaklarını

her katına ayrı bir
melodi yüklesem atmosferin
sarmalayan katmanların
açılmayan bir zarfın
kör noktasında tutuklasam
ölüme yelpaze açan
bütün devasa saatleri

kekik kokulu bir dünya kursam
unutulmuş çocuk kahkahalarından
güneşin fiyakalı alfabesiyle yazsam
menzili karanlığa açılan
evrenin seyir defterini

demirden prangalar taksam
alevli mayın tarlalarına
suyun durulmayan elleriyle yıkasam
avuçları kanla mühürlenmiş
kıyıların gökyüzünü

Filiz Kalkışım ÇOLAK

KİRLENMESİN SEVDALAR

gönlümün düşler ormanında sürüklenen ırmaklardan ak bana
ey çocukluğum

ıslansın efkarında kor ateşler
savrulsun
gün ağızlarının titreyen yaprağından diyarlarıma kelebekler
bir gülücük çiz
sinemi parçalayıp sığılarımaya doğarken güneş
haykır rüzgara
açıl yelpazesinden gece mavisi düetlerin
yıkansınömründen gelinciğin hüznün
boşansın nikâhından
hücrelerime kök salan isi bulutların
dinsin hıçkırıklar
kıkırdatırken sunağında çillerini dağçileklerinin
giyinsin şapkasını mantar hanımlar
puantiyeler serpilsin
gece görücüye çıkmadan
ekru entarisinin çimlere dökülen eteklerine
kapayıp ağzını izlesin gizlerini şakayıklar
sen böğürtlen lekeli ellerinle maviye yaz beni
papatya saplarından iki yüzük yap
gurup diz çöküp denizlerin önünde
nişanını takmadan parmağına nazlı kızının
öpmeden alnından ak gelinini
göğün kuşağından çöz
mercan saçlı hayallerin zarından süz
iki yalıçapkınıçığırt kucağımda yanarken çellolar
köyümün mısır püskülleri salınan kırlarına düşür
bir tutam kopart zülfünden
tan yelinin kuyruğuna değin tenhalarımıza sızan duvağımdan
cılıltılı sabahların göğsüne iştir
bir gece çal düşüme
çırpınırken menevişlerinde yarin öylece uykuya daldığım

o vakit sen de gitme
kirlenmesin ne olur sevdalar

Harun ÇİTİL

SARI İNEK

Ortaokul birinci sınıftaydım. Ağustos ayının son günleriydi. Camızlarımızı, öküzlerimizi, ineklerimizi yaymak için suyun kenarına, halk dilinde suyun kırağına, harmanların olmadığı çayırılık alanlara götürüyordum. Günbatımından önce de hayvanları eve getirerek ahırdaki yerlerine yularlarıyla bağlıyorduk. Geç kalmıyorduk çünkü hayvan çalan hırsızların olduğu söyleniyordu. Yazıda yayılım esnasında hayvanları sürüden ayırmıyorduk.

Bizim hayvanlardan başka komşularımızın üç ineğini de günlüğü birer liradan otlatıyordum. Bu sayede okul harçlığımı biriktiriyor, bazı günlerde-cumartesi öğleden sonra - yirmi beş kuruş vererek arkadaşlarımla Katiboğlu'nun - Hacı Kel Yemliha'nın - sinemasına ailemizden habersiz gidiyorduk. O yıllarda sinemaya gitmek çocuklar için bir ayrıcalıktı. Sinemaya gidemeyen arkadaşlarımızı seyrettiğimiz filmleri, ballandıra ballandıra anlatıyor; hava atıyorduk.

Sarı İnek doğum yapalı üç gün olmuştu. Tıpkı kendisi gibi alnında ve ön ayaklarında beyaz renkli işaretleri olan, sarı renkli bir erkek buzağısı vardı. Anam Sarı İneği sağarken ona yardım ediyordum, ineğin dört memesinden ikisini sağıyor, diğer ikisini de buzağının emmesi için sağmıyordu. Sarı ineğe, yavrusu olduğu için özel bakıyordum. Normal samanın yanı sıra, yaş yonca veriyordum. Anam ineği sağarken ben de ayakta güçlüklerle durmaya çalışan buzağıyı seviyor, bazen kucağıma alıyor, öpüyordum. Sarı İnek beni sevdiği için, yavrusuyla oynamamdan rahatsız olmuyordu. Anam, işini bitirip gittikten sonra ben buzağıyı Sarı İnek'in altına getiriyor, memeyi bulmasına yardımcı oluyor; sonra da buzağının burnunu memelere çaka çaka emmesini seyre diyordum. Yaklaşık on dakika buzağının annesini emmesini bekliyor, sonrada buzağıyı kucaklayarak ahırdaki çitle ayrılmış bölüme koyuyordum. Sarı İnek'in önüne biraz daha kes samanı koyarak başını okşuyor, boğazının altını kaşıyıp sırtını sıvazlayarak ahırdan ayrılıyordum.

Birkaç gün sonra Sarı İnek de diğer hayvanlarla birlikte yaylıma başlamıştı. Güneşli, berrak bir ağustos günüydü. Hayvanları ve komşunun üç ineğini alarak Kılık deneni mevkiye diğer mal yayan arkadaşlarımızla bir araya geldik. Mıstık emmi, seksenine merdiven dayamış sevimli bir ihtiyardı. Beyaz sakallı, kemerli burunlu, küçük gözlü, uzun yüzlü, esmer tenliydi. Bir ineği, bir de eşiği vardı. Her gün bizimle birlikte onları yayardı. Çocukların çok sevdiği neşeli bir ihtiyardı. Çocukla çocuk, büyükle büyük olurdu. Çocuklarla şakalaşmayı çok se-

verdi. Mal yayan çocuklara söğüt ağacından düdük yapar, yiyeceklerini çocuklarla paylaşırdı. Çayırda çocukları birbirleriyle güreştirir, hakemlik yapardı. Bazen Battal Gazi'nin, Hz.Ali'nin kahramanlık cenklerini ve askerlik hatıralarını abartarak anlatırdı. Hele Battal Gazi'nin bir kılıçla on beş kafiri öldürdüğünü anlatırken ağzımız açık dinlerdik.

Öğle olmuştu, hayvanların bir kısmı söğüt ağaçlarının gölgesinde, bir kısmı tarlaya yatmış geviş getiriyordu. Camızlar suyun içinde yatarak serinliyorlardı. Başlarını suya batırıyor, burunlarından su fışkırtarak keyif çatıyorlardı. Öğle olduğu için yemek saati gelmişti. Mıstık emmi: "Herkes azık çıkınlarını buraya getirsin." diye yüksek sesle seslendi.

Önce kendi çıkını açtı; iki domates, iki kocamış hıyar, biraz deri çökeleği ve bir de yufka ekmek vardı. Çocuklar ellerindeki çabıt çıkınlarını-azıkların-Mıstık emmi'nin önünde tek tek açtılar. Açılan çıkınlardaneler yoktu ki: Yufkalar, ekmekler, pideler, yağlı omaçlar, pekmez omaçları, pekmez kırmacı, inek peynirleri, çökelekler, hıyarlar, domatesler, bulgur pilavı, yarma aşı, pişmiş yumurta, külekte Antep pekmezi ve Tarsus helvası...

Herkesin gözü Antep pekmezi ve Tarsus helvasındaydı. Mıstık emmi, helvadan kendisine bir dürüm yaptı, bir domatesi dilimledi, eline bir hıyar aldı. "Afiyet olsun!" deyince diğer çocuklarda hep birlikte nevalelerini birbirlerine ikram ederek iştahla yemeye başladılar. İlk önce pideyle birlikte helva ve Antep pekmezi tüketildi. Kısa süre sonra bulgur pilavının dışında her şey iştahla yenmişti. Mıstık emmi askerlik matarasından suyunu içti,eliyle ağzını sildi, beyaz sakalını sıvazladı. Diğer çocuklar Palak'ın Pınarı'ndan suyu avuçlarıyla kana kana içtiler. Ellerini, yüzlerini yıkadılar. Öğle arasında malcı çocuklar arasında çeşitli oyunlar oynanırdı: koskuç, güreş, bilek güreşi, suda çimmek, koşu, çelik çomak, eşekleri yarıştırmak, futbol maçı...

Mıstık emmi, öğle namazını yeni kılmıştı. Ortaokuldan beş arkadaşım yanıma geldi, beşi de memur çocuğuydu. Gezmeye gelmişlerdi, ellerinde kuş lastikleri, başlarında şapkaları, bir de kırmızı bir naylon top vardı. Hoşbeş sohbetten sonra kendi aramızda futbol oynamaya karar verdik. Çünkü çok güzel bir çayırılık alan vardı. Biraz küçüktü ama top oynamaya çok müsaitti. Malcı çocuklardan beş kişilik bir takım oluşturduk. Çayıra koskuç ağaçlarından yaklaşık altışar metrelik iki kale yaptık. İki devre maç yapacaktık. Üç gol atanıca birinci devre bitecekti. Altı golü hangi takım tamamlarsa maçın galibi

olacaktı. Top oynamayı çok seviyordum.

Sarı İneğe baktım, memeleri sütle dolmuş ayakta duruyordu. Mıstık emmi, öğle namazını bitirmiş; söğüt gölgesinde dinleniyordu, koşarak yanına vardım:

-Mıstık emmi, biz arkadaşlarımızla futbol maçı yapacağız. Sana zahmet hayvanlara göz kulak olur musun?

Mıstık emmi:

-Hayvanlar mışıl mışıl geviş getirerek yatıyorlar, siz hiç merak etmeyin, ben hayvanlara bakarım.

Memur çocuklarının hepsinin ayağında spor ayakkabıları vardı. Hepimiz imrenerek spor ayakkabılara baktık. Bizler yaz mevsiminde tarlada, takımında çalışıp hayvanları yayarken onlar, gönüllerinin istediği gibi tatil yapıyorlardı; onlara gıpta ile baktık. Benim ayağımda soğuk-kuyu denilen siyah renkli lastik bir ayakkabı vardı. Bazı arkadaşlarımın lastik ayakkabıları yırtık olduğundan yalın ayak oynayacaklardı. Rakiplerimiz teknik bakımdan bizden üstündü.

Kıran kırana bir maç başlamıştı. Hakemliği öğretmen çocuğu olan Ali yapıyordu. Çok güzel futbol oynuyordu. Aynı zamanda sınıf arkadaşımı. Takım arkadaşlarımın bir çoğunun futbolla ilgisi olmadığı için, güreş yapar gibi futbol oynuyor ve faul yapıyorlardı. Bu yüzden aramızda sıkça tartışma çıkıyordu. Birinci devreyi memur çocukları, üç-bir önde tamamladılar. İkinci devreye dinlenme vermeden heyecanla başladık. Fauller, tartışmalar, bağır-malar, çağırımlar neticesinde memur çocuklarına altı-üç net skorla yenilmiştik. Canımız sıkılmıştı ama yapacak bir şey yoktu. Başka bir zaman rövanş yapmaya karar verdik.

Mıstık emmi, çayıra sağ yanına uzanmış, sağ avucunu başına yastık yapmış, belli ki kestiriyordu. Gözlerim Sarı İnek'i aradı fakat görünürde inek yoktu. Heyecandan kalbim küt küt çarpmaya başladı.

-Mıstık emmi, Mıstık emmi!.. Sarı İnek yok!.. Nereye gittiğini gördün mü?

Mıstık emmi, gözlerini ovalayarak doğruldu. "Nereye gidecek, buralarda bir yerdedir. Söğüt ağaçlarının arasına, Mehmet Çavuş'un dikmeliğine, Türkalisi'nin otluğuna, Çatal Pınar'a, Boşnakların tarlalarına bakın. Belki de eve gitmiştir." dedi.

Herkes, Sarı İnek'i aramaya koyuldu, dört bir yana bakıldı ama Sarı İnek kuş olmuş uçmuştu sanki, yoktu. Arkadaşlarımdan biri "Hırsızlar ineği çalmış olmasın!" deyince korkmaya başladım. Betim benzim attı... Futbol oynadığıma bin pişman olmaya başlamıştım. Babama, anneme ne diyecektim? Sarı İnek'in yavrusunu nasıl besleyecektik? Sarı İneğe sahip olamadığım için beni becerisizlikle suçlayacaklardı. Dua etmeye başlamıştım. "Ya Rabb'im! Sarı İnek sağ salim bulunsun, bir daha futbol oynamayacağım. "Bir taraftan da içimden memur çocuklarına kıızıyordum. Onlar gelmeseydi, top oynamayacaktım ve Sarı İnek de kaybolmayacaktı. Kara kara

düşünmeye başladım. Diğer hayvanları bırakıp bir yere de gidemiyordum. İkinci sonu hayvanları önüme kattım, evin yolunu tuttum. Yarım saatlik bir yürüyüşten sonra eve ulaşmıştım. Komşu ineklerini evlerine teslim ettim.

Evimizin avlusu oldukça büyüktü. Zaman zaman avlumuzda iki kağnı bulunurdu. Büyük avlunun tahta kapısını açtım. İki camızı, iki öküzü, bir de düveyi avluya girdirdim. Sarı İnek avluda yoktu. Anam ardıç merdivenin başında oturuyordu, babam da ev yoktu. Anam Sarı İnek'i sorarsa ne diyecektim? Nasıl cevap verecektim? Sıkıntıdan canım çıkacak gibiydi. Bir an evvel Sarı İnek'in kaybolduğunu söyleyeyim, ne olaksa olsun diyordum! Üzüntüyle anamın yüzüne baktım. Anam; nur yüzlü, beyaz tenli, güzel bir kadındı. Yüzünde bir gülümseme vardı. Belli ki benim ineği kaybettiğimi, yüzümdeki endişeden anlamıştı. Daha fazla üzülmemi istemediği için müjdeyi verdi:

-Oğlum, Sarı İnek yeni doğum yaptığından, karnı doyunca yavrusunu emzirmek için tek başına öğle sonu eve geldi. Dikkat et, sürüden ayrılmasın. Diğer hayvanlarla birlikte gelsin. Sarı ineğin iki memesini sağdım, ikisini de buzağıya bıraktım. Buzağı aç, sen emzirtirsin.

Dünyalar benim olmuş, çok sevinmişim. Koşarak anama sarıldım, sevgiyle yanaklarından şapur şapur öptüm. "Ana,ben Sarı inek kayboldu diye çok korktum... Hatta hırsızlar tarafından çalındığını bile düşündüm." dedim. Anam, Sarı İnek'in ahırda olduğunu söyleyince koşarak ahıra daldım. Sarı İnek'in boynuna sarıldım. Gıdısından öptüm. Boğazının altını kaşıdım, sırtını sıvazladım. Buzağıyı kucakladım, alnından öperek karnında ellerimi gezdirdim, başını okşadım. Sarı İnek'in yanına getirdim, burnuyla çakıştıra çakıştıra annesini maç maç emmesini izledim. Hem ineğin hem de buzağının keyfine diyecek yoktu. Sarı İnek'in yem teknesine kes samanı koyarak onu ödüllendirdim. İkisine de bir süre sevinçle baktım. Sonra buzağıyı kucaklayarak ahırdaki bölmesine koydum.

Mutluluktan uçuyordum. Ardiç merdivenden koşarak toprak dama çıktım. Güvercinlerim benden yem bekliyordu. Keyfime diyecek yoktu, keyfim yerine gelmişti. Yirmi çift cins güvercinim vardı: Muharrek, Şamlı, Bağdatlı, Paçalı, Güllü, Museydi, Filik, Taklacı...

Bakır sahanı buğday ve mısırla doldurdum. Güvercinler etrafımda uçuşuyor, yem bekliyordu. Sağ avucumun içine biraz mısır koyup elimi uzattım. Muharrek isimli güvercin, her zamanki gibi avucuma kondu ve avucumdaki mısırları iştahla yemeye başladı. Sahandaki buğday ve mısır tanelerini dama serptim. Güvercinlerimin birbiriyle yarış edercesine yem yiyeşlerini, erkek güvercinlerin boğazlarını şişirerek ötüşlerini mutlulukla izlerken anamın tatlı sesi duyuldu:

-Oğlum, acıkmışsındır, tarhana çorbası hazır; gel de soğumadan sıcak sıcak iç çorbanı!

Hasan SONGÜR

HAYATIN İÇİNDEN KISA KISA

I. MEDENİLİK

Üniversite öğrencisi delikanlı, hocasına:

-Kültürlü medeni bir insan olmak istiyorum. Ne yapmalıyım hocam, diye sormuş.

Hoca cevap vermiş:

-Üniversiteyi bitir evladım.

Üniversiteyi bitiren delikanlı hocasının karşısına çıkmış. Hoca ikincisini bitirmelisin demiş. İkinci üniversiteyi de bitirmiş delikanlı. Üçüncü demiş hoca... Üçüncüyü de bitirmiş delikanlı.

-Şimdi ben kültürlü ve medeni oldum mu hocam?

-Olamadın evladım, olamazsın, demiş hoca. Birini sen, birini baban, birini deden bitirecekti.

Arnold Toynbee medeni olmanın koşulunu yüz elli yıl aynı evde oturmaya bağlar. Babanız ve dedeniz orda oturacak. Çocuklarınız da orada oturacak, bileceksiniz. Bu bilinçte olan bir insan elbette komşularıyla sağlam ilişkiler kuracaktır. Sokağına mahallesine evine emek harcayacaktır. Rahat ve huzurlu yaşamak için bunları yapmaya mecburdur.

Modernizmin medeniliği bir mecburiyet ilişkileridir, birikimleridir. Modernizmde medeniliğin şartı yerleşik bir hayat sürmektir. Göçebeler asla medeni olamazlar. Çok doğrudur. Avrupa görmüş çok insandan duydum.

-Adamlar çok medeni ya! Her yer pırıl pırıl her şeyleri sistemli.

Onlara hep şöyle demişimdir.

-Onları bir de göçebeyken görün. Irak'ta beş yüz bin kadına tecavüz edenler onlar. Orta Doğu'yu Afrika'yı Asya'yı kan gölüne çeviren... Uzak ülkeleri teknoloji çöplüğüne çeviren hep hep o modern medeniler.

Biz Türkler yüzlerce yıl göçebe yaşadık. Ama hep medeni idik. Medeniliğimizi imanımızdan alırdık. Kuşun, toprağın, suyun, yetimin yolda kalanın, darda kalanın, zorda kalanın hakkını verirdik.

Millet olarak imanımız soğudu. Kültürümüze yön veremiyoruz artık. Modern dünyanın kucağına düştük. Yani imanımızın değerlere dönüşmediği hayatın.

II. HEKİMOĞLU İÇİN

On iki yaşında bir çocuktum. Lisede okuyan bir ağabey, yırtık pırtık bir kitap vermişti. Adı, Minyeli Abdullah'tı. Kitabı bir solukta okudum. Öyle başka kitaplar varsa onları da okumak istiyordum. Kitabın arkasında,

başka kitapların duyuruları vardı. Yılmaz Boyunağa'nın, Ahmet Günbay Yıldız'ın ve başka yazarların.

O zamanlar Timaş Yayınları'nın adı Türdav Yayınları idi. O kitapları, postayla getirtecektim ama param yoktu. Bir yerlerde çalıştım, para kazandım. Yayınevinin bütün kitaplarını sipariş ettim. Özellikle İlimler ve Yorumlar adlı kitap beni çok etkilemişti.

Yine kitapların birinde, Sur dergisinin reklamı vardı. Abone oldum. On üç yaşında ilk kez bir şiir yazıp dergiye gönderdim. Ömer Okçu imzasıyla mektup geldi. Şiir hakkında bana nasihatler veriyordu. Yine gönderdim. Yine nasihat dolu bir mektup. Bu yazışma epey sürdü. Nihayet bir gün sevinçten havalara uçtum. Dergide şiirim yayımlanmıştı. Daha on dört yaşındaydım.

Hekimoğlu İsmail dindar kesime romanı, batı klasiklerini sevdiren adamdır. Özellikle, Batı klasiklerini dindar gençlere zarar vermeyecek biçimde düzenletmiş ve edebiyat dünyasına sunmuştur.

Nur içinde yatsın.

III. MODERNİZM VE TERCİH

Modern Türk erkeği ağır bir trajedi yaşıyor. Nedir bu trajedi? İki olumlu değerden birini seçmek zorunda bırakılmak. Mesela çok güçlü zalim adamlar size diyorlar ki: İki çocuğundan birini seç, al götür. Kalanı biz öldüreceğiz.

Anadan da yardan da geçmez denen Türk erkeği ikisinden birini seçmek zorunda bırakıldı. O yârini seçti. Böylece ailenin temel direğini, bilgesini yani anasını kaybetti. Bu kadarla kalsa iyi. El kızına tercih edildiğini düşünen ana; oğlunu yâriden uzaklaştırmaya çalışan, gelinine en büyük düşman cadiya dönüştü.

Son zamanlarda Türk Erkeği bir seçim daha yapmak zorunda kaldı. Ya yârdan vazgeçecekti ya serden. Serden vazgeçti. Dinsiz kaldı. Kitapsız kaldı. Ahlaksız, arsız kaldı. Parayı put edindi. Rüşvete, sahtekarlığa, riyaya, namussuzluğa, hırsızlığa bulaştı.

Travma üstüne travma. Modernizmin erkekler üzerindeki kısa hikayesi "tercih" üzerinedir.

Ali Rıfat ARKU

GÖÇMEN AŞKLAR DİYARINDA KIŞ

yağmurun dokunmadığı saçları var gurbetin
ölü bir yalnızlığı toprağa dikerken kış
tenha ninnileri çalıyor rüzgâr
kimsesiz çocukların üşüyen kulaklarından

elimi tut sevgilim gecedir
gölge savaşçılar teslim alır şehri
ıslak gözlerde at nalı izleri çoğalır
suyun ipini keser kör bir seyyah
adını dudaklarıma yazarım dişlerimle
tenimi dolaşır hain bir ürperti

yeni uyanmış bir acıyı emzirir dağlar
kâr suyuyla hemhâl olunca aşk
fitili tükenmiş bir ay peydah olur
şiirin isli gövdesine yaslanan
nasılsa nadasa bırakılır yüreğimiz
zamanın uçsuz bucaksız ovalarında

Haşim KALENDER

ZALİME KARŞI TAVİR

“Zulme sessiz kalınır mı? Ya da zalime zulüm yapılmalı mı?” Çocukken yaşadıklarımız, kişiliğimizin oluşmasında, olay veya durumlara karşı nasıl tavır sergileyeceğimiz hususunda belirleyici oluyor. Nasıl mı? Anlatayım.

O zamanlar hayat şartları çok kötü. Yollar kışları kapanır, açılması da epey zaman alırdı. Evimizin şehir merkezine uzaklığı özellikle uzun kış geceleri nedeniyle içimizdeki insan özlemini artırır, misafiri daha fazla sevmemizi sağlardı. Neyse ki evimiz yol ağzıdır, uzak köylerin uğrak yerindedir.

Marabuz ve yukarı köylerden gelenler genelde bizde kalır, üstünü başını kurutur, dinlenir, ertesi gün sabah erkenden Tanır’a yürür, oradan bir vesaite binerek Afşin’e ulaşırdı. Afşin’den dönüşte yine aynı durum tekrarlanırdı. Bizim ev orta yerde sayılır. Gelenler ikinci gün seyahatlerine devam ederlerdi. Babam rahmetli, misafir olduğu zaman çiçek gibi açar; bir bakarsın hikâye anlatır bir bakarsın yaşanmış olayları... Arada deyişmeleri, gür sesi ve kendi yorumlarıyla satsız türküleştirebilir, ayrı bir sohbet havası doğururdu. Bizler cemaatin alt tarafında bekler hizmetlerinde bulunurduk ki babamda misafir kaç yaşında olursa olsun üst tarafa oturmaz, çok zaman hizmetini kendisi yapardı. Sohbetlerin arasında çeşitli hikâyeler de anlatırlardı. Gerçek hayat hikâyeleri de anlatırdı. Bu anlattıklarını ilgiyle dinlerdim. Müthiş bir tat vardı bu anlatılanlarda. Onlardan biri şöyledir:

Namı değer Dirgen Ali Binboğa, dedemin eniştesidir yani bacısının eşi. Dedem Haşim Kalender de Marabuz’un ağasıdır. Yardım sever, elinde bir ekmeği bile olsa bölüşen, ahalinin sevgilisi bir insan.

Dirgen Ali bir suçtan tutuklanmıştır ve Gaziantep cezaevinde yatmaktadır. Oğullarıyla birlikte dokuz kişidirler. Hanımı Hatice Hatun’a yazdığı bir şiirin sonunda bunu kendi ağzından beyan etmiştir:

Yazdığımı sevdiğime gösterin
Hatçe’m senden karşılığın isterim
Şu Antep’te dokuz yiğit beslerim
Alnıma yazılmış bu kara yazı.

İletişimde olsun ulaşımda olsun zamanın şartları zordur. Devlet, Antep’ten bir görevli göndererek Dirgen Ali’nin olayı ile ilgili Afşin’deki şahitleri tespit ettirir ve şahitler alınarak kimi yaya kimi atlı Antep’e getirilmesi planlanır. Dedemi de Dirgen Ali’nin şahidi olarak alırlar. Dedem Haşim Ağa, çok babayiğit ve kiloludur, gidecekleri yere atıyla gider. Şahitler hep taraflıdır, dedem de katılır şahitler tayfasına. Giderlerken, onlar devlet görevlisine kendi dillerince ağlarlar. Kiminin kolu kırılır, kiminin ayağı. Diğerleri başka dertlenir derken görevli kendince kinlenir dedeme. Ters davranmaya başlar ve epey yol aldıktan sonra dedemi atından indirir, dedem zar zor yürümektedir. Görevli gidemeyeceğinin farkına varınca dedeme bir katır tahsis eder, atını yine vermez dedeme, yola devam ederler. Dedem hiç söze katılmaz, şahit gurbu kalabalıktır. Hepsi sekiz on kişi varlar. Atlarla dağlar aşılır, Bertiz’e ulaşılır ve görevli bir kapıyı çalar. İçerden çıkan bey bunları buyur eder, yolun uzun olduğunu, yorulduklarını, kendisinin devletin görevlisi olduğunu beyan eder. Durum anlatıldıktan sonra yarı içeri yarı dışarı istirahatata geçerler. O arada şikâyetler devam etmektedir. Kimi Dirgen Ali’nin kendini nasıl dövdüğünü, kimi azarladığını, kimi kovduğunu, sürekli bir şeyler anlatır dururlar. O arada ev sahibi elinden geleni yapmakta, misafirlere hizmet etmektedir. Gizli gizli de konuşulanlara kulak vermektedir. Konu Dirgen Ali olunca “Beyim!” der görevliye, “Konuyla alakası olan adam Norşunlu Dirgen Ali midir?” “Evet!” der. Görevli “Evet!” anlamında başını sallar. Ev sahibi şaşkınlıkla “Eğer müsaade ederseniz birde ben yaşadığım bir olayı anlatmak isterim, müsaadeniz olursa.” der. Görevli kabul eder, “Gel otur.” denilir. Ev sahibi, ev sahibi olmanın gereği sedire oturmaz, alt tarafa oturur ve başlar anlatmaya. Ev sahibi anlatmaya başladığı sırada dedem “Eyyvah!” der. “Bizim deli buna ne yaptı? Şimdi katırı da elimden alırlar.” diye hayıflanır.

Beyim biz önceleri böyle varlıklı değildik. Ne yiyeceğimiz ne giyeceğimiz vardı. Fakat üzümlerimiz her zaman olduğu gibi güzel ve ünlüydü. Kıtık zamanı üzüm-den başka bir şeyimiz yok. Üzüm karın doyurmaz ama yanında ekmeğimiz olsa dürüp yeriz, deriz. Satacağımız da bir üzümümüz vardır. Bunu bildiğimiz için bir dostun da tavsiyesi üzerine, sandıklara üzüm doldurdum, üç eşeğe denkledim, yola revan oldum. “Bağ bozum zamanı, son güz. Üzüm Afşin’de satılır.” dediler. Sizin geldiğiniz o yoldan sürdüm, akşamüzeri Afşin’e vardım.

Üç beş vatandaş geldi, üzümüne baktılar. “Kardeşim, bizim üzüm bundan kötü değil ki, Afşin’in dört tarafı da bağdır! Afşin’de bağ olmayan ev yoktur. Sen satacaksan Norşun’a (Altunelma) ya git, onların bağ yoktur, orada satabilirsin.” dediler. Adamın söylediği bana mantıklı geldi. Karnım aç, kimseye diyemedim. Arada üzüm atıştırarak gecenin karanlığında sürdüm eşekleri... Norşun’a yaklaşınca...

Hava karanlık. Birkaç kişi çevirdi yolumu. “Hayırdır, nereye?” dediler. Anlattım durumu. Çocuklarımın aç olduğunu, üzüm satmaya geldiğimi söyler söylemez içlerinden uyanık olanı elindeki çuvalı başıma geçirdi ve başladılar bana vurmaya. “Kalk ve geldiğin yere dön.” de-yip eşek ve üzümleri alarak uzaklaştılar.

Ağlıyordum. Geldiğim istikamete doğru yürümeye başladım ki arkadan bir çift öküze boyunduruk vurulmuş, karasabanı tersten asılmış, tıkr tıkr gelen adamı fark ettim. Çok geçmeden bana yetişti. Çiftçiymiş. Gördü ki ağlıyorum, niye ağladığımı sordu. Olanı biteni olduğu gibi anlattım. Çiftçi dedi ki “Ben seninle dönerim fakat tohumu akşamdan ektim, sürmezsem tohumlar araya gider, mutlaka tarlayı sürmem lazım. Sen köye dön, orada Dirgen Ali’nin evini sor ve durumunu Dirgen Ali’ye anlat. O, senin eşeğini de üzümünü de bulur.” dedi. Çaresiz dayak yediğim köye doğru geri döndüm. Çiftçi biraz da sert mizaçlıdır, ister istemez korktum, çekindim.

Norşun tarafına yürürken gün ışıdı. Başka bir köylüyle karşılaştım. Ben hâlâ ağlıyorum. Köylü, “Hayırdır kardeşim n’oldu, neyin var?” dedi. Köylüye de başımdan geçenleri anlattım. Köylü, “Kardeşim sen deli misin? Git köyün muhtarını bul. Derdini ona anlat. Dirgen Ali kim? Nasıl bulacak senin eşeğini?” dedi. Köylü haklıydı. Muhtarı buldum ve durumu anlattım. Muhtar, “Kim olduklarını gördün mü, görsen tanır mısın?” dedi. “Yok! Görmedim.” dedim. “Başıma çuval geçirdiler.” “Be kardeşim ben münecim miyim? Seni öldürmediklerine dua et. Bak hâlâ hayattasın. Çek git evine!” dedi. Gerisin geri döndüm.

Açlıktan yürüyemiyordum. Çiftçiyle karşılaştığımız yere yaklaşmıştım ki işini bitiren ve tekrar köye dönen

çiftçiyle aynı yerde tekrar karşılaştık. Bu arada kuşluk vakti oldu. “Hayırdır Bertizli kardeşim, eşeklerin neredede?” dedi. “Ben senden sonra bir köylüyle karşılaştım, o bana muhtara gitmemi söyledi, bana da makul geldi, muhtara vardım, muhtar, seni öldürmediklerine şükret, dedi, geri yolladı.” dedim. Çiftçi öyle bir kızdı ki bana, yarı hakaretle dönüp “Ben sana muhtara mı git dedim be adam!” dedi. Çiftçiyle beraber başladım tekrar köye doğru yürümeye. Çiftçi öyle kızgın ki vursa düşeceğim, kalkacak halim de yok. Ayaklarımın biri diğerine dolaşıyor. Bu arada evdekileri düşünüyorum; öldüler mi, yaşıyorlar mı? Çiftçi yumuşuyor, gönlümü alıyor.

Büyük bir evin önüne geldik. Aşağıda çatal kapı var, oradan çiftçi çağırdı. “Fakı!” Üst katta, balkona ufak yapılı, kara kuru bir adam çıktı, beni gösterip “Bu adamın anlatacakları var, ağaya götür.” diyerek yanımdan ayrıldı. Fakı, kapıyı açtı, beni içeri aldı, yukarı çıktık. Ağa başköşede oturuyor. “Selamünaleyküm ve aleyküm selâm!” Hoşbeşten sonra ağa önüne tabakayı attı sigara yak diye. “Benim sigara içecek halim yok ağa! Ben sigara içmem.” dedim. O arada “Fakı oğlum Bertizli açtır, yanımda çekinir, iyi yiyemez, öbür odaya sofraya aç.” dedi. Köy odasıymış, dışarıdan gelip misafir olmak isteyenler orada kalır, ağırlandırmış. Tabii ağaya ait. Çok geçmeden Fakı beni çağırdı, vardım öbür odada yemek hazırdı. Yumdum gözümü ne varsa yedim. “Evdekiler, n’oldu?” diye de düşünmeden edemiyordum. Yemekten sonra tekrar geldim odaya gösterilen yere oturdum. Ağa tabakayı tekrar attı önüne. Ben bir sigara sardım, yaktım. Hemen arkasından “Evet Bertizli, gelene niye geldin denilmez ancak başkada öğrenme şansımız yoktur. Bir sıkıntın var ki geldin, beni buldun.” “Ağam!” dedim, “Ben seni rahatsız etmeyecektim, çiftçiden korktum. Beni getiren çiftçi. O söyledi, seninle ilgisi yok ama durum böyle böyle. Yolumu kestiler, eşeklerimi, üzümlemleri alıp beni de dövdüler. Çor çocuk evde aç, yanına geldim.” dedim. “Tamam sen canını sıkma!” dedi. Fakı’ya da “Fakı, oğlum git, falan falan adamları al gel!” diye üç isim söyledi. Köy yeri, herkes birbirini bilir, köyde kim bu işle uğraşır Dirgen Ali bilmez mi? Fakı gitti çok geçmeden adamlarla geldi. Ağa bana dönerek “Bertizli bak bakalım seni dövüp eşeklerini alan adamlar bunlar mıydı?” dedi. “Yüzlerini görmedim, hava karanlıktı. Yanıma gelince de başıma çuval geçirdiler.” dedim. Bu arada ağanın mangalı ortada, mazi odunun közü korlanmış. Arada maşayla karıştırıyorlar içinde çingilar savruluyor. Ağa adamlardan birine dönerek “Adamın eşeklerini üzümlemleri çalmışsınız, gidip getirin.” Adamlar avrat boşuyor, yemin ediyorlar. Ağa, “Fakı, örmeyi getir, adamı da şu orta direğe bağla.” dedi; maşayı da mangadaki közlerin içerisine daldırdı. Ortada bir ardıc direk var. Adam kalınlığında. Adam direğe sarılı vaziyette. Fakı, örmeyle adamı direğe sıkıca bağladı. Bu arada ateşin üstündeki maşa kıpkırmızı olmuştu. Ağa, “Fakı adamın şalvarını indir.” dedi. Korktum,

Ağa'ya "Elini öpeyim, bunlar değildi, kıyma adamlara." Bertizli seni de bağlarım direğe. Çekil aradan!" dedi. Çekildim bir köşeye, titreyerek seyrediyorum. Fakı tam şalvarı indirirken adam dillendi, yalvarmaya başladı. "Ağa'm b.kunu yiyim, biz ettik sen etme, eşekler falan mağarada, üzümle de yedik." Ağa, "Tamam, çöz şimdi oğlum Fakı şu eşkıyaları!" Fakı adamların iplerini çözdü.

Adamlar karşımızda. Elleri önünde bağlı, mahcup bir şekilde bekliyorlar. Ağa bana dönerek "Bertizli kaç taneydi eşeğin?" "Üç taneydi Ağa'm." "Yani altı sandık?" "Evet Ağa'm." "Bu arada adamın biri eşekleri getirmeye gitti. Biz hesaba başladık. Ağa sordu: "Bertizli altı sandıkta kaç kilo üzümün vardı?" "Her sandıkta ancak yirmi beş kg olsa yüz elli kg eder ağam!" dedim. "Oğlum, olur mu yirmi beş kilo? Sizin eşekler iri olur, sandıklarınız da büyüktür. Elli kilo alır." "Yok Ağa'm." dedim. "Yirmi beş kilo ancak taşırlar." Bu arada Ağa, "Ah Müslüman, ah!" diyor. "Peki Bertizli, kaç satacaktın bu üzümle?" "Kilosunu beş kuruştan verecektim." "Oğlum olur mu? Taa Bertiz'den gelmişsin ki bu Bertiz üzümü. Bizim üzümle, beş kuruştan satılıyor." "Yok Ağa'm ihtiyacım vardı, beş kuruştan verecektim." Yine Ağa diyor, "Ah Müslüman, ah!" "Fakı, hesapla Bertizlinin üzümü ne kadar ediyor?" Fakı hesapladı. Üzerine de kendi ekleyerek "Al oğlum paranı." dedi.

Bütün bu olan bitenler sırasında eşekler geldi. Aşağı indik. Fakı beni savuşturacak. Dirgen Ali, yukardan çağır-

dı: "Fakı oğlum, adamın çocukları açmış, onun sandığının bir gözüne bir deri çökelek koy." Fakı getirdi çökeleği. Çökeleği koyunca bendeğin biri ağır bastı. Ben taş koymaya çalışırken Dirgen Ali, "Fakı!" diyor, "Anangil ekmek ediyordu. Bir bende de ekmek koyun. Diğer tarafa öyle gider mi? Bilmiyor musun?" Hani kadınlar, ekmek emek işidir, der ya... Hatice Hatun biraz gönülsese de Fakı, ekmeği kırmadan ustaca kucaklayıp çökeleğin karşısına sandığın üzerine koydu. Yukardan seslendi Dirgen Ali, "Bertizli Allah işini rast getirsin! Yolun açık olsun. Olur da yolda rahatsız eden olursa Dirgen Ali'nin yanından geldiğini söyle. Kimse sana dokunmaz." Çıktım yola. Karnım tok, cebim paralı, uçuyorum. Nefes aldırmiyorum eşeklere. İşte bu ev o zaman da vardı. Kapıyı çalıyorum ses yok. Çırpınıyorum kimse yok. Arkadaki şu küçük temek var ya, ha orayı kırarak içeri girdim. Çocuklar ve hanım son nefesteleri, kapıyı açacak mecalleri yok. "Kapıyı açamıyoruz." diyecek sesleri de yok. İşte beyim o çökelek ve o ekmek var ya her şeyimizi ona borçluyuz. Onlarla can bulduk. Anlattığınız adam, Dirgen Ali belki zalimdi ama zulme karşı zalimdi. Eşeğimi, üzümlerimi ve emeğimi çalan zalimlere ve onun gibilerine zulüm şart değil mi?

Devlet görevlisi dedemi oturtuyor. Tavırları değişiyor, yola çıktıklarında da dedemin atını da geri veriyorlar. İstikamet, Gaziantep...

Ebubekir KAYA

YAŞ OTUZ BEŞ YOLUN SONU

Cahit Sıtkı'nın Otuz Beş Yaş şiiri herkesin malumu olan, duyanların ekseriyasının şiirin başlığından öte şiirden bir dörtlük ezbere bilmediği, kanıtlanmamış lakin kesinliğe yakın bir iddiadır. Şiirin bu denli insanlar için akılda kalıcı olmasının sebebi ömre çetele tutmuş olmasıdır. Otuzuna gelen her insanın yolun yarısına az kaldı, yolu yarılamağ üzereyiz gibi atıfları çokça duyulmaktadır. Aslında bu tespitin ana kaynağının Dante olduğuda ayrıca bilinmektedir. Peki ne oldu da hiçbir bilimsel delili olmayan bu tespit insanlar arasında bu kadar itibar gördü gelin beraber şöyle bir bakalım.

Günümüz insanı ruhsal açıdan büyük bir yıpranmanın eşiğinde yolculuğunu yapmaya devam ediyor. Çoğu, karakterini bölümlere ayırmış halde maskelerle yaşamak zorunda. Bireyi yalana sevk eden iş hayatındaki zorlayıcı gerçekler onu mesaisinden lezzet alamaz hale getiriyor. Kişi, sosyal medyanın erozyonu nedeniyle mutluluk planlarını maddi kaygılar üzerine bina ediyor. Otuzlu yaşlarda iş hayatına atılıp beş sene boyunca mutlu bir hayatın maddi temellerini kurmaya çalışan kişi babasının kuşağına göre hayata on yedi yıl geriden başlamış oluyor. Dünya çok değişti, ölçüler ve ölçütler başkalaştı desek de hâlâ kadınlar altın istiyor, erkekler kıymetleri gözardı edebiliyor. Kısacası fıtrat hiç mi hiç değişmiyor.

Otuz beş yaşında bir şekilde hayatın bir yerinden tutunmaya çalışan insanoğlu, enerjisini gerçekten yarılamış bir vaziyette yeni bir yaşa merhaba diyebiliyor. İnsanlık olarak yaşantılarımızdan, tecrübelerimizden ders almaya almaya, aynı çukurlara düşe düşe kendimizi psikolojik olarak yolun yarısında görmeyi bir kaçış kabullenışı olarak görüyoruz. Belli bir yerden sonra da yeni bir başlangıca, bazı alışma perdelerini yırtmaya takatimiz olmadığından kendimizi bir patinajın içinde buluyoruz.

Bir dostum, "belli bir yaştan sonra insan hayallerle değil anılarla yaşıyor" demişti. O anda bunu anlamakta güçlük çekmişim. Şimdi düşününce gayet iyi anlıyorum. Hep aynı ritüelin içine hapsedilen ruh, yeni bir besmeleye kendinde takat göremiyor. Ezbere bir yaşanmışlık, bizden öncekilerin başına gelenler bizi korkutuyor. Kişi, hayal kurmaktan vazgeçip çocukluğun masumiyetine, gençliğin üşümeyen rüzgarına tutunmak istiyor. İş haya-

tının melankolisi, aile hayatına olduğu gibi sirayet ediyor. Pili bitmek üzere olan, hayali tükenen insan hâlâ yolun yarısının kaldığını zannediyor.

Görünüş, bir gerçekliği her zaman yansıtmayabilir ve çoğu zaman aldatıcı olabilir. Lakin tükenmişliğin cümleleri, nerde olsa kendini tanıtır bizlere. İnsan şu yanılaşa kapılmaktan kendini koruyamazsa yolu tüketmiştir bence: Bireysellik hâlâ muhafaza edilmesi gereken ve kapital dünyayı yıkacak olan tek silahtır. Son on yıldır insanlar birbirine sadece fiziki olarak değil ruhsal olarak da benzemeye başladı. Bencilliği bireysellik ile karıştırmaya aday kişilikler hızla ön plana çıkmakta. Bu nedenle çoğu insan tükenmişliğin başlangıcını otuz beş yaş olarak kabul etmek zorunda kalıyor. On beş yaşındaki bir gençte ellili yaşların buhranını görmekteyiz. Gereksiz yere dünyanın derdini sırtladığının farkında olmayan bu kardeşimiz bir belletilmişliğin içinde kendi özgür bahçesinin içinde acısını çektiğini zannediyor.

Halbuki otuz beş yaş, kemalata ramak kalınan yerdir. Algılamamıza izin vermiyorlar. Bireyin sürekli şikâyet hali kendi haklılığının bileti olamayacak ne yazıkki. Bu yaş, insanın ömrünün yarılığının değil zihninin sona yaklaştığının ölçütü. Ruh yorgun, akıl karmaşık, kalp yaralı, beden hasta. Bu kaçınma arafının içindeki insan, Dante gibi ortasında mıdır ömrün, sorarım sizlere?

Bengül ALKAN

VİCDANLARIN İFLASI

Etraf, gözün gördüğü yere kadar bembeyaz. Çok abartılı bu sene kış, boyumu geçti kar. Fırtına, tipi... Kar sabahlara kadar yağmayı alışkanlık edindi. Burada, bu köyde yaşamaya başlayalı neredeyse dört sene oluyor. İlk geldiğim günleri hatırlıyorum da ne kadar korkmuş ve ürkmüştüm; alışmamaktan, başaramamaktan. Yarım bırakır kaçırım sanmıştım. Korktuğum başıma gelmedi. Günler geçtikçe şaşırtıcı bir şekilde buraya ait hissetmeye başladım kendimi. Zamanla karların ardındaki dünyadan ürker oldum belki de.

Yeni mezun, genç bir öğretmen olarak atandığım ilk yerdi. Çalıştığım ilkokul, kasabadan çok uzakta, bir dağ köyündeydi. Bir yerden sonra araç gidemiyordu.

İlk gün, kasabadan belli bir yere kadar araçla götürüldüm. Köy muhtarına haber verilmişti gelişim. O noktada beni okulun hademesi karşıladı. Hademe yaşlı sayılabilecek Anadolu insanının vakurluğunu bir deri gibi üzerinde taşıyan saygılı, güngörmüş biriydi. Onun refakatinde, eşeksirtında saatler süren meşakkatli yolculuk sonrası akşamüzeri köye ulaştık. Daha önceden temizlenmiş, düzenlenmiş ve okulla bitişik olan lojmana adımımı attığımda çok endişe etmiştim. Hademe müsaade isteyip ayrıldıktan sonra kapımı çalan kadınlar tencere tencere yemekler taşımışlardı. Bu sıcak karşılanma az da olsa yüreğime su serpmişti.

Birkaç gün geçmişti. Okullar açılıp eğitim ve öğretim yılı başlamıştı. İlk işim, tek gözlü sınıfın sobasını yakmak oldu. Hademe henüz ortalıkta görülüyordu. Sıralar eski, yer yer kırık döküktü. Sonrası, sınıf doldu taşı. Zamanla onlar beni, ben de onları çok sever olduk.

Çok çalışkan, sevimli, dördüncü sınıf öğrencim Hanife ne zamandır okula gelmiyordu. Bu dikkatimi çekince arkadaşlarına her sorduğumda, hastaymış cevabını aldım. Evlatlarım gibi severim onları. Merak edip ilgilenmek için evlerine gitmeye karar verdim.

“Merhaba! Ben Hanife’nin öğretmeniym. Çoktandır okula gelmiyor. Merak ettim. Görüşebilir miyim?”

“Kızımız hasta ve şu an uyuyor. İyileştiğinde okula göndereceğiz!”

Annesinin beni içeriye bile buyur etmemesi ve korkak hali iyice şüphelendirmiş, içime bir kurt düşürmüştü. Acaba neler oluyor ve ne saklıyorlardı? İstemeyerek de olsa kafamda onca sorularla geri dönmeye mecbur kaldım.

Aradan bir hafta daha geçmesine rağmen Hanife hâlâ

okula gelmeyince ve arkadaşlarından da bir cevap alamayınca, bu defa çok kararlı bir şekilde tekrar evlerinin yolunu tuttum. Eve yaklaştığımda; ara sıra okula gelen Hanife’nin arkadaşını görünce sordum bir umutla.

“Öğretmenim Hanife artık okula gelmez!”

“Neden gelmesin ki?”

“O evleniyor da ondan!”

Çok şaşırmıştım. Dizlerimin bağı çözülde, başım dönmeye başladı. Biraz nefeslendikten sonra; eski, tek katlı, kerpiç evin kapısını telaşla vurmaya başladım. Kapıyı Hanife’nin ağabeyi açtı. Neden geldin der gibi asık bir çehre ile baktı bana.

“Yine ben. Hanife’yi soracaktım da. Hâlâ okula gelmiyor.”

“Daha ne kadar geleceksin kapımıza öğretmen? Yok, o daha gelmeyecek okula. Unut sen Hanife’yi!”

“Ne demek gelmiyor beyefendi! Okuma hakkını nasıl elinden alabilirsiniz?”

“Uzatma öğretmen! O artık evli bir kadın sayılır. Okulla mokulla işi kalmadı. Haydi, gidin buradan. Hayırlı günler size!”

“Ne kadını be! O daha çocuk! On bir yaşında var yok. Aklınızı mı kaçırdınız siz? Cinayet işliyorsunuz. Nasıl insanlarsınız siz!”

“Bak işine sen öğretmen. Uzatma!” diyerek kapıyı suratıma sertçe kapattı.

Bir süre oyalandım evin etrafında. Hanife’yi belki görürüm umudu ağır basmıştı. Ses seda yoktu. Sinirle kapıyı yeniden çaldım. Bu kez annesi çıktı karşıma:

“Ne var? Ne istiyorsun? Gelme artık be! Kız bizim. Sana ne? Sen ne hakla karışyorsun? Hadi git, Başımızı belaya sokma bizim!” deyip o da kapıyı defol git, der gibi yüzüme kapattı.

Hemen soluğu köyün ortasındaki Jandarma Karakolunda aldım. O arada nereden duyduysa hademe koşarak geldi yanıma. Durumu Jandarma komutanına bir bir anlattım. Bunun suç olduğunu onlar da biliyordu elbette ki. Bana bu konuyla bizzat ilgileneceğini söyledi.

Yolda yürürken rahmetli annem geldi aklıma. Anne babası ölünce akrabaları onu on dört yaşındayken babamla evlendirmişler. Anlatır dururdu hep çektiklerini ve nasihat ederdi her gün. Yedi tane çocuk doğurmuş; peş peşe birer, ikişer yıl arayla. Arada birkaç da düşük işin cabası. Ezilmiş, yorulmuş, açlık, sefillikle yaşamış. Hastaneleri mesken tutmuş; şu hastalık, bu hastalık derken

genç yaşta ölüp gitmişti. Yaşadığından bir şey anlamadan. Şimdi öğrencim... İzin vermemeliydim!

Kaç gündür Jandarmadan bir haber çıkmayınca tekrar gittim. Bu kez şaşkına döndüğüm, inanmadığım bir tavırla karşılandım.

“Bakın öğretmen hanım! Valla biz ikazımızı yaptık. Öyle bir şey yok, dedikodu dediler. Hem siz nereden çıkardınız bunu? Emin misiniz?”

“Nasıl emin olmam. Kaç kere kapılarına gittim. Kovdular beni. Kızı aylardır okula göndermiyorlar. Suç işliyorlar.”

“Öğretmen Hanım. En iyisi sen bu işe hiç karışma. Boşver, okuluna git gel. Bakarsın senin tayin işi bir an önce olur gidersin bu köyden. Boşuna buraların huzurunu bozma. Başına iş alma. Haydi, hayırlı günler size!”

Elimden hiçbir şey gelmiyordu. Bu kapı da yolların kardan kapandığı gibi kapanmıştı işte. Çok çaresiz ve güçsüzdüm. Köy halkının kulakları sağır, gözleri kör olmuştu. Hepsinin Hanife’nin, küçücük bir kızın evlendirileceğinden haberleri yokmuş gibi davranmalarını kabul edemiyordum.

Söylentilere göre; Hanife, hali vakti yerinde, altı ka-

rısı olan, kasabalı, yaşlı bir adama verilecekmiş. Bunları duyunca defalarca kusmaktan geri koyamadım kendimi. Kime başvursam bir çare olamadım. Şehre inemiyordum kardan. Yetkililere durumu bildirecek hiçbir imkân bulamıyordum.

Hanife’nin arkadaşı ağlayarak okula geldi bir gün. Kötü bir şeyler olduğunu hissetmiştim. Ve büyük ihtimale bu olay öğrencim, çocuk gelin, Hanife’me ilgiliydi.

“Ne oldu kızım? Ne oldu söylesene! Ne oldu?”

Apar topar Hanife’yi o adama vermişler. Gelinlik giydirmişler, taç takmışlar ipek gibi uzun saçlarına. Çocuk bu ne anlar, ne bilir! Atmışlar bir odaya. Yaşlı adam üzerine gelip soymaya başlayınca çok korkmuş, titremiş, dehşetle bakmış son kez ihtiyar adama ve o bebek vücudunu bırakmış beşinci kat penceresinden aşağıya.

Yapışmış betona ve gitmiş nefesi, yükselmiş ruhu meleklerin kanatlarına.

O an boğazımda bir çığlık düğümlendi, boğum boğum hala içimden bir türlü atamadığım. Herkes suçluydu, günahkârdı bu köyde. Çünkü hepimiz bir cinayetin azmettiricisiydik; âdetimizle, örfümüzle ve vicdansızlığımızla.

Hızır İrfan ÖNDER

İÇİMİ DERT KEMİRİR

gür bir ormanda
yalnız bir ağacım
içimi dert kemirir
haberi yok kimsenin

ya seherde kanayan bir güldür ölüm
yahut beti benzi atmış bir yaprak
kim bilir belkide yavaş yavaş eriyen gündür

ne vakit gülmek istesem
ucundan tutunsam hayata
aklıma hep ölüm düşer

belli ki bana göre değil yaşamak

Ümit PARSIL

GÖRSEL ALGILAMA ÜZERİNE

Güzellik; titiz bir gözlem yoluyla toplanan izlenimlerin, iyi işleyen bir beyin tarafından, biçimlerin bir uyum içerisinde düzenlenmesidir. Biçimlerin ve renklerin nasıl olduğunu, onların sonsuz derinlikteki zenginliklerini, tonlarını göremeyen, algılamayan insan nedenli zeki ve akıllı olursa olsun, güzel bir resim yapabilir mi?

Her insan gibi ressamda doğayla ve yaşamla ilgili ne varsa, zihinsel, duyumsal, sezgisel güçlerini seferber ederek hepsini algılamaya ve tanımaya çalışır. Duyular aracılığı ile aldığı izlenimlerin beyinde anlam kazanması algılamadır. Algılama; bilinçle seçilmiş, dikkatin nesnenin üzerine yöneltildiği, estetik amaçlı bir irdelemedir. Burada, araştırma, seçme, önemli özelliği kavrama, sadeleştirme, soyutlama, analiz-sentez yapma, tamamlama, düzeltme, kıyaslama, problemi çözme, birleştirme, ayırt etme ve anlam bütünlüğüne ulaştırma gibi işlevler söz konusudur.

Düşünmek demek; nesnelerle ilgili olarak duyularımız aracılığı ile topladığımız izlenimlere dayanarak, nesnenin çevresi arasındaki ilişkilerinin yeniden organize edilmesidir. Yani soyutlamadır.

Algılama ve düşünme ayrı olamaz, soyutlama her ikisi arasındaki vazgeçilmez bağıdır. Yapılan gözlemler; insan da algılamanın, uzun ve yorucu araştırmalar, gözlemler ve deneyler sonucu oluştuğunu ve zamanla otomatik bir davranış biçimine dönüştüğünü göstermektedir.

İnsanın duyu organlarının eğitilmesi aynı zamanda yeteneklerinin geliştirilmesine katkıda bulunur. Bu katkı; görme ile bakmanın birbirinden ne denli farklı davranışlar, kavramlar olduğunu da anlamamızı sağlar. Çünkü insan, görme duyusu aracılığı ile algıladığı elemanları, olayları anlamlandırarak başkalarına aktarır. Anlamlandırmanın, düşünceye ve zihinsel biçimlendirmeye aktarmanın temeli ise plastik-fonetik öğelere, bir başka deyişle görsel- işitsel-dilsel öğelere dayanır.

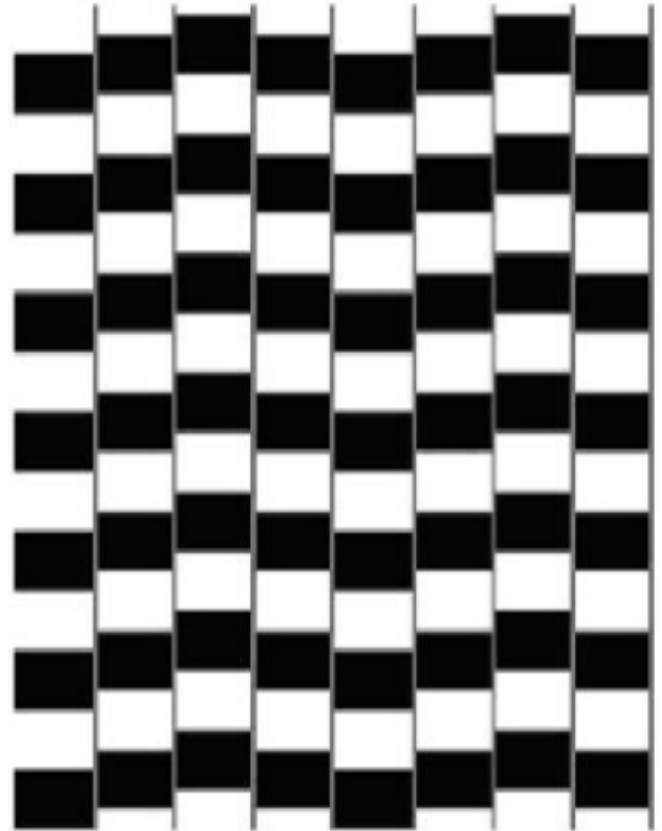
Her bireyin kendisine göre bir güzellik anlayışı olduğu doğrudur. Ancak değişmeyen bir başka nokta vardır ki; estetik, heyecan yaratıcı, soyutlamacı zekanın gerekliliğidir. İster figüratif ister soyut için olsun.

Görsel anlatım ve aktarım, bir başka deyişle sanatsal uğraşı, kişiliğin oluşup gelişmesine, yaratıcı gücün artmasına, yaşamsal bir biçimde yerine getirmesine olanak verir ve nihayet toplum içerisinde insanın aktif- dinamik bir varlık olmasının temel koşuludur.

GÖRSEL ALGILAMA

Görsel algı; görme duyusunu kullanarak öğrenmedir. Görsel ayırt etme, görsel eşleştirme, görsel sınıflandırma, şekil-zemin ayrımı, nesneler arası mekân ilişkisi ve görsel bellek alt başlıkları altında toplanmaktadır.

Çevrenin görsel algısının anlamlı bütünler haline gelebilmesi, bazı algılama özelliklerine bağlıdır. Bu özellikler; algılamada değişmezlik, algılamada organizasyon, görsel derinlik algılaması ve algı yanılmalarıdır. Algı yanılmaları, duyuların zihinde yanlış olarak yorumlanmasıyla oluşur. Algı yanılmaları, duyu organlarının özelliğinden, uyaranların niteliklerinden, fiziksel nedenlerden, geçmiş yaşantılardan, içinde bulunulan ortamın etkisinden ve kültürden ileri gelmektedir.

Yukarıdaki resimde, şekillerdeki düşey çizgiler birbirine mutlak paraleldir. Düşey çizgilerin paralelliği çeşitli tertiplerde bozulmuş gibi algılanmaktaysa da gerçekte tam paraleldir.

Görsel derinlik algılaması ise çevredeki üçüncü boyutun, iki boyutlu ağ tabakada oluşan imgeler aracılığıyla algılanmasıdır.

Görsel algılama, renk ve biçim algılaması, renk kuşamları üzerinde durur. Çevrenin görsel algısının anlamlı bütünler haline gelebilmesi, bazı algılama özelliklerine bağlıdır.

SARI MAVİ SİYAH YEŞİL
TURUNCU YEŞİL MAVİ
YEŞİL SARI TURUNCU
KIRMIZI SİYAH YEŞİL SARI
MAVİ SARI KIRMIZI SİYAH
Yazılanı değil gördüğünüz rengi söyleyin.

Yandaki resme bakıp ve gördüğümüz renkleri söylemeye çalışalım. Dikkat edelim; yazılanı değil gördüğümüz renkleri söyleyeceğiz.

Konunun Açıklaması:

J. R. Stroop'un 1935 yılında geliştirdiği üç kısımdan oluşan bir bilişsel kontrol testi. Testin ilk kısmında deneklere renk isimleri sunulur ve bunları olabildiğince hızlı okumaları istenir. İkinci kısımda, renkli mürekkeple basılı nokta kümelerinin renklerinin olabildiğince hızlı söylenmesi istenir. Üçüncü kısımda ise sunulan rengin adından farklı renkten mürekkeple yazılan kelimelerin olabildiğince hızlı (ve yüksek sesle) okunması istenir. Örneğin 'mavi' kelimesi kırmızı veya sarı mürekkeple yazılmıştır.

Bu deneylerden çıkan ve **Stroop** etkisi olarak adlandırılan çarpıcı sonuç, deneklerin, farklı renkten mürekkeple yazılan renk adlarını (örneğin mavi renkle yazılı 'kırmızı' kelimesini) okumakta oldukça zorlanmaları, doğru okuyabilmek için uzunca bir süre harcamaları, hatta yazılı kelimeyi değil, mürekkebin rengini söylemeleridir (Örneğimizde doğru okuma 'kırmızı' olacakken, deneklerin 'mavi' demesi gibi.)

Bu testin bilişsel psikoloji açısından önemi, görsel algıyla (burada renk) sembolik-semantik algı (burada rengin adı) arasında bir çatışma olduğunda, görsel algının ağır basmasıdır. Başka bir deyişle görsel algı daha temel, daha ilkeldir ve semantik süreçlerden önce gelir.

KAYNAKLAR

PARSİL, Ümit. 2012: Görsel Algılama, An Yayınları İstanbul.

Hüseyin Burak US

MUHABBET KUŞU RESMİ

*'ey sesinden seneler serpilen yirmi
bu tebessümlerin suçu ne
kaçak gibi yüzümüzde'*

şuraya da alizarin kızılı kondur ross
biraz menekşe ortanca biraz da şebboy
taze sunaklara benzesin şöyle muhabbet rengi
atlar yeni gitmiş olsun murabi uyanmış sabah yeni
bursa'da zaman dursun nal kokularıyla karışık

dam koruğu su ister dalları peltek günahlar taşıyan
kuşları da taşısın
bildircin yağmuruna konan adam
hem kadına yakışsın
hem zeki müren yirmi yaşasın ross

üvey kokularıyla da olsa dökülsün likit beyaz
mudanya'da bir balkona
gecesefaları sönsün bedriye sönmez
mayıs hüznü mor sarmaşık buz çiçeği
kozahan'da apollon kelebeği gibi
haberi yok güzelleştiğinden

tebessüm etsin her dilden
her dilde yüz yıkasın
yaş günde arıtsın
karanlıkta kalkan kirli nilüferi

bir kadın her yerde kalabalıktır
murabi

kuru kediler gibi eskiden aydınlıkta
önümüz arkamız kelebek sütü tadında
okşamadan tüylerini -yeliz mesela-
niye varsa
ortaya karışık v
yüzünde teyzesiz onur

limon gibi sıkılır günler balkonlarda
alizarin kızılını çalar üşüyen kızlar
göklerde bulutlar abartılmış mutluluklar
camlarda umut soluğu
biraz neşeli buğu biraz da menekşe soğuğu
parmaklarla çizilen atlardan
kalkar gider eşkin bir koku
balkonda unutulmuş kızlara doğru

Sebahattin KARADAŞ

GECE BİTER GÜNEŞ DOĞAR KIŞ TÜKENİR YAZ GELİR

Türk yurdunda sönmez Ocak, Altaylardan köz gelir
 Solarsa Turan'da tek gül, gönüllere güz gelir
 Tohum dal salar Söğüt'te, çağ açar Sultan Fatih
 Akınlarda alperenler, meydanlardan toz gelir
 Üç kıtada bir muhteşem ihtişama göz gelir.

Sel misali sevdam dolar, ebed-müddet gölüne
 Vurur şavkı ay-yıldızın, şehidimin al'ına
 Gölgesinde hür büyüdük, gür çınar'ın dalına
 Gelir balta bir nankörden, bir yerine yüz gelir
 Varınca dallar secdeye, alın gelir yüz gelir.

Sevdalıyım bu vatana, bu sevdama hız gelir
 Güzelliğin tarif etmek! Güzel sözler az gelir
 Türk'ün destan türküsüne, kopuz gelir saz gelir
 Haykırdıkça ozanlarım, sarp yamaçlar düz gelir
 Bu millette sen ben olmaz, birlik için biz gelir.

Milli kültür, milli şuur, ruhumdaki vakarım
 Fırat, Dicle, Aras derdim, mahzun mahzun akarım
 Her damlası yarar bağrım, arşa çıkar efkârım
 Hançer saplar busîneme, dağlanmaya tuz gelir
 Kor düşünce yüreğime, Kafdağı'ndan buz gelir.

Milletime pusu kurar zihni kara haydutlar
 Siperdedir geçit vermez serdengeçti bozkurtlar
 Kardeşliğe türkü yakar sevgi dolu umutlar
 Dokuz Işık ilham verir mefkûresi öz gelir
 Başbuğ'umun emrettiği birlik dolu söz gelir

Ey Hakka kul! Gönlündeki ülkü takat dizinde
 Dâvân büyük, yolun Hakça olsun sevdan sözünde
 Sıkıntılar elbet geçer, ne bu telaş tezinde?
 Gece biter, güneş doğar; kış tükenir, yaz gelir.
 Zalimlerin bize zulmü, tırıs gider vız gelir.

Heybet AKDOĞAN

DECCAL AĞZI AŞKI KEMİRİYOR

taşı yontan ellerim
ölüme bir mezar taşı dik
saflığını yitirmiş bu hayatta
toprağa geri dönmek
kirletilmemiş tek yerindir

gözyaşlarının sağanakları
yeryüzüne damlayan insan
güneşi önüne kat korkma karanlıktan
ay elbet gelir arkandan

acının sızlattığı yüreğine dualar okuyan dostum
aydınlık duaların tılsımında
sıkıştırılmış dört duvar arasından
ayetlerle aş
aşılmaz sanılan engelleri
duy çağın çılgınlıklarıyla
can veriyor
inançsızlar
savaşların atlasından siliniyor iman
paylaşılmayan her şeye
ağıt oluyor her kelime
ölümünün devamı oluyor her isyan
gökle yer arasında nefes nefese dudaklar
deccal ağzı
aşkı kemiriyor

sen huzuru ve yaşamayı göklerde arayan kuş
bir kanadında yeryüzü için çırp

Rıdvan YILDIZ

YORGUN AĞAÇLAR VE GECE

tepemde gün ışığı şarkıları çaldığında
parmaklarından uyku düşecek bir çocuğun
toprak kadar sustum, arsız sulara gövdem

değince aynalara alevli bir gülüşün
akan suyu çevirir ölümsüz gümüş kaplara
arınır gözlerin gölgelerden

yürüdüğüm taşlar öfkeleni acıdan
alışmanın yorgunluğu yüreğimde
göçebe bir deniz sapağında hiçlik toplamı
içimde üşüyen taze kar, sesindeki yabancı

yalan dünyanın tahtından arta kalan yalancılar
güvercinler neyi sever
hatırlayanınız var mı,
düşlerini çeyize katlayan körpe kızlardan başka

müebbet yemiş renkler müstakil evlerin/ suratında
yangın yerinde unutulmuş bir kadın
geceyi ağlıyor gün gün teninde

kör karanlıklar eskittim gözlerimde
ürkek bir keklik gibi keşfe çıkmışım dağlara
ki limanlar sizin olsun dağlar yeter bana
yüzüm kaybolup gidiyor sesimden önce

Cemal KARSAVAN

AÇTILAR MARTILAR UÇTULAR

pamuk gibi bembeyaz kanatlarıyla
çadır kurdular mavilerin orta yerine

gökyüzünü yırtıyordu martı çığlıkları
çığlık çığlığa gelip tünediler çatılara

açtılar kanatlarında yaşamın yükü
yakından her biri iri birer devdi

yere düşen karga yavrusu değildi
birkaç parça tavuk derisi gerisi

hücum ettiler hep birden gürültüyle
kimin kısmeti varsa avını alıp uçtu

kimi teğet geçti pisleyerek araçlara
havalanıp birer birer süzülerek uçtular

denizlerde balık tükenmişçesine
katar katar karaya kanat açtılar

o çatı bu çatı o deniz bu deniz
açtılar... martılar uçtular...

AFŞINLI TAKİ MUHAMMED VE MEVLİTLERİ/ Uğur Başaran

Türk Edebiyatı kökleri Bin yıllar öncesine dayanan kadim bir edebiyattır. Bu Kadim edebiyat binlerce söz ve kalem şairinin Bin yıllar içindeki katkıları ile gelişmiştir. Somut olmayan kültürel mirasımızın en önemli şubelerinden biri olan halk ve dini tasavvufi Türk şiirinin bugüne kadarki bütün temsilcilerinin ürettiği her bir şiir söz konusu mirasın gelecek nesillere aktarılmasında anahtarla rolündedir. Sanatçı hayata dair duygu düşünce istek ve hayallerini estetik yollarla ifade ederek kahçı eserler bırakan kişidir.

Ressamın fırçasından, oyuncunun hareket, jest ve mimiklerinden, müzisyenin enstrümanından dökülen sanat, şairin dilinden ve kaleminden doğar. Kimi zaman kalemin ürettiği sanat uzun yıllar boyunca iki göze gün yüzüne hasret kalır. Birinin onu bulmasını okumasını bekler, şanslı olanlar bulunur ve gün yüzüne çıkarılır ancak şanssız olanlar bir yerlerde çürümeye terk edilir veya ilgisiz bilgisizler tarafından yakacak olarak kullanılır. Kültürün ve sanatın önemli şubelerinden biri olan edebiyatın en önemli kaynaklarının yıllar önce kaleme alınan ve gün yüzüne çıkan/ çıkmayı bekleyen eski harfli metinler gelmektedir. Bu çalışmada edebiyat dünyasında bugüne kadar hakkında hiç bir bilgi bulunmayan Taki Muhammed ve onun tarafımızca gün yüzüne çıkarılan şiirleri ele alınıp incelenmiştir.

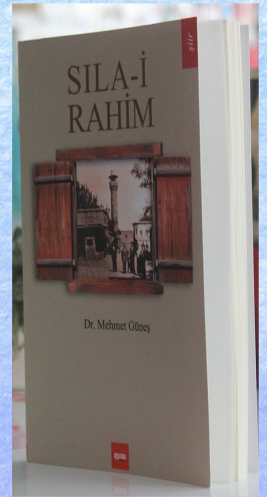

SILA-İ RAHİM / Dr. Mehmet Güneş

Afşin'in yetiştirdiği kıymetli yazarlardan Dr.Mehmet Güneş'in kaleme aldığı Sila-i Rahim Şiiri 100 sayfalık kitap olarak okuyucusu ile buluştu.

Yozgat'ın Sorgun İlçesinde Tıp Doktoru olarak hizmet veren ve bugüne kadar 15 eser kaleme alan Dr.Mehmet Güneş, Sila-i Rahim şiirinde hem Afşin'de kullanılan kelimeleri kullanmış hem de doğduğu topraklara ve eskiye olan özlemini dile getiriyor.

Kitapta ise Afşin'de çoğunluğu eskiden olmak üzere günlük hayatta kullanılan kelimeleri Sila-i Rahim kitabında işlerken bu kelimelerin anlamlarını da her sayfada Dipnot olarak vermiş.

ŞİİR VE GELENEK ÜZERİNE / Tayyib Atmaca

Şiir: Seher vakti kovanından çıkan bir işçi arı, kilometrelerce uçarak binlerce çiçeği ziyaret eder. O gün hangi çiçekten işe başladıysa akşama kadar o çiçek ailesinden başkasına konuk olmaz. İlkbahardan sonbahara kadar her gün aynı işi yapması arının şiirinin kaba inşası, bütün petekleri doldurup bize bal olarak sunması ise arının şiiridir.

KADRAN

ömrümüzü yemeye ayarlı bir zemberek
tik tak, tak tik, tıkırtı, bir boşlukta yerimiz
kolumuza dolanmış alacalı engerek
boş heves
ham lakırdı
geçen saatlerimiz

kalan saatlerimiz kedinin sırtında yük
döndükçe çizgilenir aynalardaki suret
iki rakam arası, imtihan sırrı büyük
eskir
ruh kalıbına
giydirilmiş urba et

yelkovanın peşinde akrebin kör kısıkcı
yokuşlar dik ve kaygan, tutunacak dal gizli
bu bitmeyen deveren fikirde paslı sancı
uçsuz
okyanuslarda
binecek sandal gizli

başlangıcı sonu ne, bilenler beri gelsin
bu deveren çağırır kızılca kıyameti
asıl gaye, konu ne, fikretmeyen ne bilsin
toprak
teninden tanır
insandaki kıymeti

tut elimden ey kadran, başımı döndürmeden
çanlarını durdurup nefesimi azat et
ecel denen süvari defterimi dürmeden
kendini
“son” a kurup
versen bana işaret

akrebin gücü biter, bir gün yokuşta durur
tik tak, tak tik, her ömrü, yiyip bitirir saat
alnımızda sermaye secde izleri durur
kurtuluş reçetesi
lâmsız cimsiz
itaat!